

Position Paper Digitalisering

Digitalisering is publiek belang: beroepseisen, onderwijs en wetenschappelijk onderzoek nu wettelijk verankeren.

1 oktober 2026

Kennissessie 13 november 2026

Mr. Jan Moelker (voorzitter Stichting Post Master Digital Design & Architecture)

Dr. Peter Beijer (voorzitter Digital Architects NetWork)

Inleiding

Digitalisering bepaalt hoe we samenleven, leren, werken en besturen; het is een van de meest ingrijpende krachten van onze tijd. Het Sociaal Cultureel Planbureau signaleert dat digitalisering invloed heeft op sociale cohesie en ongelijkheid en adviseert de overheid haar digitaliseringsbeleid te verbreden. Digitalisering brengt kansen, risico's en bedreigingen met zich mee. Daarom mag digitalisering niet langer worden behandeld als een technisch of markt-gedreven vraagstuk; het moet worden benaderd als een publiek belang dat politieke verantwoordelijkheid, professionele waarborgen en wetenschappelijke verankering vereist.

Meer en meer wordt aangedrongen op een re-design van de overheid. Digitale transitie is een dubbele politieke en bestuurlijke uitdaging, intern voor de overheid zelf en extern naar de samenleving. Het is hoog tijd om een toekomstgericht perspectief politiek en bestuurlijk te agenderen. Als basis daarvoor dient de volgende stelling.

Stelling: Digitalisering is publiek belang: beroepsregels, onderwijs en wetenschap nu wettelijk verankeren.

Deze stelling vraagt om onmiddellijke, samenhangende actie: een wettelijk verankerde beroepsgroep van digitaalkundige architecten en informatieprofessionals, een vernieuwend en samenhangend onderwijsmodel en erkenning van Digitaliseringskunde als zelfstandig wetenschapsdomein. Alleen met deze drie pijlers kunnen publieke waarden en deskundige kwaliteit vanaf ontwerp tot uitvoering worden geborgd.

Waarom ingrijpen urgent is

De digitale infrastructuur schiet tekort en is verouderd: succesvolle cyberaanvallen nemen toe, digitale middelen worden verspild, transformaties mislukken, legacy-systemen veroorzaken problemen, dienstverlening sluit onvoldoende aan op de behoeften van burgers en ondernemers, en de afhankelijkheid van bigtech groeit. De huidige aanpak levert bovendien niet de gewenste productiviteitsgroei op.

De noodzaak tot verandering is al vaak benoemd. Het kabinet onderstreept dat een andere aanpak nodig is. Versterken van digitaal vakmanschap staat centraal.

Een opleiding voor digitaalkundig architect bestaat niet. De huidige versnipperde opleidingen en het ontbreken van onafhankelijk toezicht leiden ertoe dat problemen vaak pas achteraf zichtbaar en kostbaar worden gecorrigeerd.

Het is niet voldoende de bestaande situatie te versterken. Er is een nieuwe aanpak nodig om een fundamentele verandering en een nieuw denken-en-doen te bereiken. Er is een nieuw, wettelijk verankerd beroepsprofiel nodig die vanuit onafhankelijke deskundige oordeelsvorming kan zorgen voor nieuwe ontwerpen en publieke waarden kan borgen. Publieke voorwaarden en gezamenlijke aanpak zijn nodig om digitale professionaliteit te waarborgen.

Drie samenhangende actielijnen

1. Een gereguleerde beroepsgroep: digitaalkundige architecten en erkende informatieprofessionals
De digitaalkundig architect is een onafhankelijke professional die maatschappelijke behoeften en publieke waarden vertaalt naar coherente digitale architecturen en bijdraagt aan de versterking van het opdrachtgeverschap. Een deskundige aanjager, ontwerper en toezichthouder van de vernieuwing vanuit een nieuw besturingsmodel, ondersteund door een specialistenteam. Werkt vanuit een nieuwe ontwerp- en architectuurpraktijk in ecosystemen en met betrokkenheid van burgers, gebruikers en ondernemers.

Erkende informatieprofessionals zorgen voor een kwalitatieve en betrouwbare invulling van de voorzieningen.

Wettelijke verankering, publiek register en heldere vakbekwaamheidseisen maken verantwoordelijkheid en transparantie afdwingbaar. Net zoals in de gezondheidszorg het publieke BIG-register kwaliteit en vertrouwen waarborgt, moet ook bij digitalisering een wettelijke structuur met publieke voorwaarden bestaan die opdrachtgevers en burgers beschermt.

2. Vernieuwend en samenhangend onderwijs

Er is een doorlopende opleidingsroute nodig van middelbaar onderwijs tot post master en promotie. Curricula moeten bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke en organisatorische vraagstukken en het vinden van de juiste balans tussen mens, maatschappij en techniek. Permanente educatie en praktijkgericht onderzoek (leerstoelen, lectoraten) borgen dat professionals up-to-date blijven en dat specialisaties zoals AI, ethiek, privacy en security stevig verankerd zijn. Dit opleidingskader maakt vakbekwaamheid aantoonbaar, toetsbaar en toekomstbestendig.

3. Digitaliseringskunde als nieuw wetenschapsdomein

Erkenning en invoering van Digitaliseringskunde creëert een geïntegreerd onderzoeksveld waarin technologie, maatschappij, recht, economie en geesteswetenschappen samenkomen. Dit domein levert de evidence base voor beleid en praktijk, stimuleert interdisciplinaire samenwerking en legitimeert publieke investeringen in kennisinfrastructuur. Institutionalisering via onderzoekscentra en curricula versterkt de maatschappelijke discussie over waarden en grenzen van digitalisering en ondersteunt beleidsvorming met gedegen onderzoek.

Concrete vragen aan politiek en bestuur

Wij vragen heldere, snelle en samenhangende actie en daadkracht op vier fronten: stelling, wetgeving, onderwijs en uitvoering.

- **Neem de stelling in behandeling:** voer in beleidskaders op dat digitalisering een publiek belang is en stimuleer het handelen daarnaar.
- **Start het wettelijke traject:** initieer het voorbereidend wetgevingsproces voor een Wet BDIGI die vakbekwaamheid en een publiek register voor digitaalkundig architecten regelt.
- **Financier en faciliteer onderwijs en onderzoek:** subsidieer leerstoelen, post mastertrajecten en pilots die het nieuwe beroepsprofiel en curricula ontwikkelen.
- **Faciliteer pilots** met onafhankelijke digitaalkundig architecten en informatieprofessionals in projecten om het model te testen en te valideren.
- **Verbind stakeholders:** organiseer een nationaal kennisplatform waarin overheid, bedrijfsleven, onderwijs, kennisinstellingen, beroepsgroep en maatschappelijke organisaties samenwerken.

Verwachte maatschappelijke baten

Door de drie actielijnen te verbinden ontstaat een systeem waarin digitale projecten vanaf ontwerp tot realisatie professioneel en getoetst aan publieke waarden worden uitgevoerd. Dit levert concrete maatschappelijke baten op:

- grotere legitimiteit en kwaliteit van digitale infrastructuren en systemen;
- minder onvoorziene maatschappelijke schade door vroegtijdige toetsing en participatie;
- duurzame, weerbare, veilige en veerkrachtige infrastructuren door professionele standaarden en toezicht;
- verhoogd vertrouwen van burgers door transparantie en publieke kwaliteit.

Slot en oproep

Nederland staat op een kantelpunt. De keuzes die we nu maken bepalen of digitalisering onze samenleving versterkt of verzwakt. Digitalisering is publiek belang: beroepseisen, onderwijs en wetenschap moeten we nu wettelijk verankeren.

Wij roepen politici, bestuurders, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties op om uitvoering te geven aan de stelling en concrete stappen te zetten om de actielijnen te realiseren, zodat we begin 2027 gezamenlijk aan de slag kunnen. Handel snel en samen; het publieke belang kan geen uitstel verdragen.

Bronnen:

- Aanmoedigingsagenda Digitalisering Publiek Belang, DANW & PMDDA, 2025-08-27
- Digitaliseringskunde als nieuw wetenschapsdomein, DANW & PMDDA, 2025-10-29
- Noodzaak wettelijke regeling en register, DANW & PMDDA, 2023-12-07
- Voorstel wettelijke regeling en register, DANW, PMDDA, KNVI, VRI, 2024-04-03
- Kader van Kennis en Kundigheid, DANW & PMDDA, 2025-05-07
- Sociaal-Cultureel Planbureau, rapporten en adviezen over digitalisering, sociale cohesie en ongelijkheid, 2025-02-13